

Головне управління юстиції у Кіровоградській області

Бобринецьке районне управління юстиції

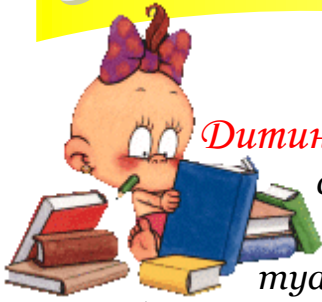
Правовий порадиш

Країна Правових Знань

Бобринець, 2014

ЗНАЙ СВОЇ ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ

Дитинство — найважливіший, самобутній і неповторний період у становленні особистості.

Саме в цей час вона формується фізично, психічно, інтелектуально, набуваючи всіх необхідних знань, умінь, навичок. У переважній більшості випадків якість дитячих років визначає якість усього подальшого свідомого життя людини. Травми, якого б характеру вони не були, залишають свій слід, який часто неможливо стерти, і породжують пізніше хвороби суспільства, як наркоманія, насильство, злочинність тощо.

Вислів **«Діти — наше майбутнє»** аж ніяк не є просто красивою фразою. Доля будь-якої спільноти, нації, держави в майбутньому залежить від того, якими будуть якості людей, котрі населятимуть її. Інвестиції, зроблені у дитинство ніколи не завдадуть збитків — вони повернуться у суспільство сторицею.

Життєвий досвід не тільки свідчить, а й вчить: не буде дітей — не буде і держави. Діти — дзеркало будь-якої держави, вони її майбутнє. Лише за умов життєствердного оптимізму на старті життя суспільство може розраховувати на відчутні успіхи в майбутньому. Через вікову специфіку діти від свого народження не можуть самостійно скористуватися власними правами. Необхідні опіка дорослих, їхня допомога не лише як вияв природних людських почуттів, норм моралі, а такі, які закріплювалися б правовими документами і відповідали інтересам усіх дітей.

Саме тому міжнародне співтовариство в особі Організації Об'єднаних Націй вже кілька десятиліть працює над тим, щоб створити дітям усього світу якнайкращі умови для життя і всебічного повноцінного розвитку. Наслідком цієї праці став ряд міжнародних документів надзвичайної ваги, що стосується прав дитини і забезпечення виживання, захисту, розвитку дітей.

Необхідністю захисту прав дитини, створення умов для повноцінного життя та розвитку було продиктовано прийняття ряду законів, програм і в Україні.

20 листопада 1959 року Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй проголошена **ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ДИТИНИ**

Декларацією прав дитини закріплено принципи, які спрямовані на забезпечення дітям щасливе дитинство і користування, для їх власного блага і блага суспільства, правами і свободами.

Принцип 1. Дитині повинні належати всі зазначені в цій Декларації права. Ці права мають визнаватися за всіма дітьми без будь-яких винятків і без відмінностей чи дискримінацій за ознакою раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового стану, народження або іншої обставини, що стосується самої дитини чи її сім'ї.

Принцип 2. Дитині законом або іншими засобами повинен бути забезпечений спеціальний захист і надані можливості та сприятливі умови, які дозволили б їй розвиватися фізично, розумове, морально, духовно та у соціальному відношенні здоровим і нормальним шляхом і в умовах свободи та гідності. При виданні з цією метою законів головним міркуванням має бути найкраще забезпечення інтересів дитини.

Принцип 3. Дитині має належати від її народження право на ім'я і громадянство.

Принцип 4. Дитина повинна користуватися благами соціального забезпечення. Їй має належати право на здорове зростання і розвиток; з цією метою спеціальні догляд і охорона повинні бути забезпечені як їй, так і її матері, включно з належним допологовим і післяпологовим доглядом. Дитині має належати право на відповідне харчування, житло, розваги і медичне обслуговування.

Принцип 5. Дитині, яка є неповноцінною у фізичному, психічному або соціальному відношенні, повинні забезпечуватися спеціальні режим, освіта і піклування, необхідні з огляду на її особливий стан.

Принцип 6. Дитина для повного і гармонійного розвитку її особи потребує любові і розуміння. Вона повинна, якщо це можливо, зростати під опікою і відповідальністю своїх батьків і, в усякому разі, в атмосфері любові і моральної та матеріальної забезпеченості; малолітню дитину не слід, крім тих випадків, коли є виняткові обставини, розлучати зі своєю матір'ю. На суспільстві і на органах публічної влади повинен лежати обов'язок здійснювати особливе піклування про дітей, що не мають сім'ї, і про дітей, що не мають достатніх засобів для існування. Бажано, щоб багатодітним сім'ям надавалась державна або інша допомога на утримання дітей.

Принцип 7. Дитина має право на здобуття освіти, яка має бути безкоштовною і обов'язковою, в усякому разі на початкових стадіях. Їй має даватися освіта, яка сприяла б її загальному культурному розвитку і завдяки якій вона могла б на основі рівності можливостей розвинути свої здібності і особисте мислення, а також усвідомлення моральної і соціальної відповідальності, і стати корисним членом суспільства.

Якнайкраще забезпечення інтересів дитини має бути керівним принципом для тих, хто відповідає за її освіту і навчання; ця відповідальність лежить насамперед на її батьках.

Принцип 8. Дитина повинна за всіх обставин бути серед тих, хто першими одержують захист і допомогу.

Принцип 9. Дитина повинна бути захищена від усіх форм недбалого ставлення, жорстокості і експлуатації. Вона не повинна бути об'єктом торгівлі в будь-якій формі. Дитину не слід приймати на роботу до досягнення належного вікового мінімуму; їй ні в якому разі не повинні доручатися чи дозволятися роботи або заняття, які були б шкідливі для її здоров'я чи освіти або перешкоджали її фізичному, розумовому чи моральному розвитку.

Принцип 10. Дитина має бути захищена від практики, яка може заохочувати расову, релігійну або будь-яку іншу форму дискримінації. Вона повинна виховуватися в дусі взаєморозуміння, терпимості, дружби між народами, миру і загального братерства, а також у повному усвідомленні, що її енергія та здібності мають бути присвячені служінню на користь інших людей.

У дітей є свої права. 20 листопада 1989 року 44 сесія Генеральної Асамблеї ООН прийняла Конвенцію про права дитини, саме в цій Конвенції найбільш повне тлумачення прав дитини.

Права дитини – це певні можливості, які треба дітям для того, щоб жити і дорослішати

Головні положення, які пронизують майже всі міжнародні правові акти – це беззаперечне дотримання прав дитини та абсолютні заборони на жорстоке поводження з особою, перш за все з дітьми.

Спрощений варіант Конвенції ООН про права дитини

Стаття 1: Визначення дитини

Дитиною є кожна людська істота до досягнення нею 18-річного віку, якщо за законом, застосованим до такої дитини, вона не досягає повноліття.

Стаття 2: Принцип недискримінації

Кожна дитина повинна бути наділена всіма правами без дискримінації. Всі діти без винятку повинні перебувати під захистом держави. Держава має обов'язок захищати дитину від усіх форм дискримінації.

Стаття 3: Якнайповніше забезпечення інтересів дитини

У всіх діях щодо дітей першочергова увага повинна приділятися якнайповнішому забезпеченню інтересів дитини.

Стаття 4: Здійснення прав

Обов'язок держави – забезпечити здійснення прав дитини, викладених у Конвенції.

Стаття 5: Права та обов'язки батьків, сім'ї та громади

Держава повинна поважати право батьків та сім'ї на виховання дитини.

Стаття 6: Життя, виживання та розвиток

Дитина має право на життя; обов'язком держави є забезпечити виживання та розвиток дитини.

Стаття 7: Ім'я та громадянство

З моменту народження дитина має право на ім'я та набуття громадянства, а також право знати своїх батьків і право на їхнє піклування.

Стаття 8 : Збереження ідентичності

Держава зобов'язана допомогти дитині відновити свою ідентичність, якщо дитина була незаконно їй позбавлена.

Стаття 9: Принцип не розлучення з батьками

Дитина має право підтримувати контакти зі своїми батьками у випадку розлучення з ними. Коли таке розлучення спричинене затриманням, ув'язненням чи смертю когось з батьків, держава повинна надати дитині чи батькам інформацію щодо місця перебування відсутнього члена сім'ї.

Стаття 10: Возз'єднання сім'ї

Прохання про виїзд з країни чи від'їзд до неї з метою возз'єднання сім'ї повинні розглядатися гуманним чином. Дитина має право підтримувати регулярні контакти із батьками, якщо ті живуть у різних країнах.

Стаття 11: Незаконні переміщення та неповорнення дітей

Держава повинна вживати заходів для боротьби з викраденням дітей партнером чи третьою стороною.

Стаття 12: Висловлення поглядів

Дитина має право на вільне висловлення своїх поглядів і на те, що її погляди братимуться до уваги.

Стаття 13: Свобода на самовираження та інформацію

Право шукати, отримувати та передавати інформацію в різних формах, в тому числі, у мистецькій, друкованій чи письмовій формах.

Стаття 14: Свобода думки, совісті та релігії

Держави повинні поважати права та обов'язки батьків спрямовувати розвиток дитини у сфері її думки та релігії відповідно до здібностей дитини, які розвиваються.

Стаття 15: Свобода асоціацій

Дитина має право на свободу асоціацій та мирних зборів

Стаття 16: Особисте життя, честь, гідність

Жодна дитина не може бути об'єктом втручання в здійснення її права на особисте і родинне життя, недоторканість житла, таємницю кореспонденції.

Стаття 17: Доступ до інформації та засобів масової інформації

Дитина повинна мати доступ до інформації з різноманітних джерел, слід заохочувати ЗМІ приділяти особливу увагу меншинам, а також захистові дитини від шкідливих для неї матеріалів.

Стаття 18: Батьківська відповідальність

Обоє батьків несуть відповідальність за виховання дитини. Держава повинна надавати батькам належну допомогу у вихованні дітей.

Стаття 19: Насильство та недбале поводження (з боку сім'ї чи опікунів)

Держава має обов'язок захищати дітей від усіх форм насильства. Сюди входять соціальні програми та інші форми боротьби проти жорстокого поводження з дитиною.

Стаття 20: Догляд за дитиною у разі відсутності батьків

Законодавство повинно гарантувати право дитини на догляд в разі відсутності батьків, причому держава, забезпечуючи таке право, зобов'язана належним чином враховувати етнічне походження, релігію і культурну належність і рідну мову дитини.

Стаття 21: Всиновлення

Держави повинні забезпечити, щоб питанням усиновлення дитини займалися лише компетентні органи. Всиновлення в іншій країні може прийматися до розгляду лише тоді, коли неможливо вирішити це питання на національному рівні.

Стаття 22: Діти-біженці

Діти-біженці потребують спеціального захисту. Держави повинні співпрацювати з міжнародними компетентними організаціями в питанні захисту такої дитини та допомагати дітям, що відлучені від своїх родин, віднайти їх.

Стаття 23: Діти-інваліди

Діти-інваліди мають право на особливе піклування та освіти, щоб мати змогу вести в суспільстві гідне і повноцінне життя.

Стаття 24: Охорона здоров'я

Дитина має право на послуги системи охорони здоров'я і на засоби лікування хвороб та відновлення здоров'я, а також на поступову заборону традиційних методів лікування, які негативно впливають на здоров'я дитини.

Стаття 25: Періодичний перегляд опікунства

Дитина, яка віддана під опіку, захист чи лікування, має право на періодичний перегляд якості такого піклування.

Стаття 26: Соціальне забезпечення

Дитина має право на соціальне забезпечення

Стаття 27: Рівень життя

Батьки несуть відповідальність за надання дитині належних умов життя, потрібних для її розвитку, навіть тоді, коли один із батьків живе поза межами країни проживання дитини.

Стаття 28: Освіта

Держава визнає право дитини на безплатну початкову освіту, доступність професійного навчання та дбає про зниження кількості учнів, які залишили школу.

Стаття 29: Мета навчання

Освіта повинна бути спрямована на розвиток дитини та її талантів, підготовку до самостійного життя, виховання поваги до прав людини, а також до культурних та національних цінностей країни, в якій дитина проживає, а також цінностей інших народів.

Стаття 30: Діти національних меншин та корінного населення

Дитина, яка належить до якоїсь національної меншини чи до корінного населення, має право виховуватися у своїй культурі, а також послуговуватися рідною мовою.

Стаття 31: Відпочинок і дозвілля

Дитина має право брати участь в іграх і розважальних заходах та брати участь у культурному житті, займатися мистецтвом.

Стаття 32: Економічна експлуатація

Дитина має право на захист від експлуатації та шкідливих для її здоров'я видів робіт.

Стаття 33: Наркотичні та психотропні речовини

Держава повинна захищати дитини від незаконного вживання наркотичних засобів та психотропних речовин і не допускати використання дітей у виробництві таких речовин та торгівлі ними.

Стаття 34: Сексуальна експлуатація

Держава повинна захищати дитину від сексуальної експлуатації, зокрема від проституції та використання дітей у виробництві порнографічної продукції.

Стаття 35: Викрадення, торгівля та контрабанда

Держава зобов'язана не допускати викрадення дітей, торгівлі чи контрабанди ними.

Стаття 36: Інші форми експлуатації

Держави зобов'язані захистити дітей від усіх форм експлуатації.

Стаття 37: Тортури, смертна кара, позбавлення свободи

Держава має обов'язок піклуватися про дітей, що перебувають в ув'язненні.

Стаття 38: Збройні конфлікти

Держава повинна забезпечити, щоб діти до 15 років не брали прямої участі у воєнних діях. Держава не повинна призивати на військову службу дітей до 15 років.

Стаття 39: Всиновлення і реінтеграція

Держава повинна сприяти освіті, фізичному і психологічному відновленню та поверненню до повноцінного соціального життя дітей, які стали жертвами експлуатації, катувань чи збройних конфліктів.

Стаття 40: Підліткова злочинність

Поводження держави з підлітками, які порушили кримінальне законодавство, повинно сприяти відновленню гідності дитини.

Стаття 41: Права дитини і інших документах

Ніщо в цій Конвенції не заперечує ті положення інших документів, які сприяють захистові дітей більшою мірою.

Стаття 42: Інформування про положення Конвенції

Держава зобов'язана ознайомити дорослих та дітей з положеннями цієї Конвенції. статей подаються

Стаття 43-54: Застосування

В цих статтях йде мова про обов'язок Комітету ООН з прав дитини наглядати за втіленням у життя цієї Конвенції.

Конституція України визначає, що: «Діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним. Сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою».

ПРАВА ДИТИНИ ЗГІДНО З КОНСТИТУЦІЄЮ УКРАЇНИ:

1. Всі діти рівні у правах.
2. Всі діти мають право на любов та піклування з боку батьків та держави.
3. Право на навчання.
4. Право на медичне обслуговування.
5. Право на гру.
6. Право на відпочинок.
7. Право на інформацію.
8. Право висловлювати власну думку (якщо це не загрожує безпеці держави або не порушує прав інших людей).
9. Дитина не повинна бути примушена до тяжкої праці.
10. Дитина не повинна бути скривджена та зневажена.
11. Дитина не повинна бути жертвою насильства та війни.
12. Право на якісне харчування.
13. Діти, позбавлені сім'ї, охороняються та опікуються державою.
14. Право на ім'я.
15. Право на приватне життя.
16. Право на спілкування.

Законом України «Про освіту» та іншими законами та нормативними документами встановлюються права та обов'язки учнів та вчителів. Дотримуючись їх, можна досягти врегулювання конфліктів між цими сторонами та дотримання і контролю закону з обох сторін.

Витяг із статті 51 Закону України «Про освіту»

Права учнів:

- *Право обрати профіль навчання, індивідуальні програми, позакласні заняття;*
- *Вносити пропозиції з питань організації та умов навчально-виховного процесу, відпочинку, побуту учнів;*
- *Користуватися навчальною, виробничою, культурною, спортивною, побутовою, оздоровчою базою навчального закладу;*
- *На захист від будь-яких форм фізичного та психічного насильства;*
- *Оскаржити у разі незгоди четвертну, річну, підсумкову оцінку до ради освітнього закладу у місячний термін і скласти екзамени з відповідного предмета;*
- *Участь у юнацьких та молодіжних організаціях;*
- *Брати участь у науково-дослідній, конструкторській, експериментальній чи інших видах науково-практичної діяльності: конференціях, олімпіадах, конкурсах, виставах;*
- *Особисто або через своїх представників брати участь у громадському самоврядуванні навчального закладу.*

Обов'язки учнів

- *Дотримуватись законодавства, моральних та етичних норм;*
- *Систематично і глибоко оволодіти знанням, підвищувати загальнокультурний рівень;*
- *Дотримуватись правил внутрішнього розпорядку, підтримувати навчальну дисципліну;*
- *Бережливо ставитись до майна закладу освіти;*
- *Дбати про власну гігієну та охайний зовнішній вигляд.*

Права вчителів:

Вчителі мають право на:

- *Повагу та захист професійної честі та гідності;*
- *Вільний вибір форм, методів та засобів навчання, виявлення педагогічної ініціативи;*
- *Участь в обговоренні та вирішенні питань організації навчального процесу, в роботі органів громадського самоврядування закладу;*
- *Підвищення кваліфікації, перепідготовку, вільний вибір змісту програм, форм навчання та установ, які здійснюють підвищення кваліфікації і перепідготовку.*

Обов'язки вчителів:

Вчителі зобов'язані:

- Виконувати статут закладу освіти, забезпечувати умови для освоєння учнями програм на рівня обов'язкових державних вимог, сприяти розвитку здібностей учнів;
- Дотримуватися педагогічної етики, моралі, поважати гідність учнів, дотримуватись положень Конвенції ООН про права дитини;
- Дотримуватись правил і режиму внутрішнього трудового розпорядку;
- Захищати учнів від будь-яких форм фізичного або психічного насильства;
- Постійно підвищувати свій професійний рівень, педагогічну майстерність, кваліфікацію;
- Виконувати рішення органів громадського самоврядування закладу освіти та адміністрації.

**Свої права ти добре знай,
їх шануй і захищай!**

